

Tidningen

Hemvärvnet

NATIONELLA
SKYDDSSTYRKORNA

#2-2010

70 år!

Den 29 maj firar vi vår födelsedag
med pompa och ståt

Han var med från starten
Beredskapstiden på film
Kåseri: Anders Ehnmark

Knivnet & Garderoben firar Tidningen Hemväret 70 år med Kanonpriser på kläder och utrustning!

Traser H3 6506 armbandsur
3300:- 3069:- (7% rabatt)

AKAH bälteshölster i läder
299:- 199:- (33% rabatt)

Alla BlackHawk CQC serpa hölster
535:- 481:- (10% rabatt)

Samtliga Maxpedition produkter
10% rabatt på sortimentet

Uvex XC militära skyddsglasögon (kit)
399:- 349:- (12% rabatt)

Commando ryggsäck, 75 liter
699:- 629:- (10% rabatt)

Samtliga M90-byxor
495:- 449:- (10% rabatt)

M90-jackor
495:- 449:- (10% rabatt)

Brittisk sjömanssäck
299:- 199:- (50% rabatt)

Shorts: paratrooper, aviator, air combat
Från 249:-

Vattentätt mobilfodral
Endast 59:-

Förkrympt flanellskjorta
198:- 99:- (50% rabatt)

Erbjudandet
gäller tom
2010-05-21

Webbutik: www.garderoben.se

Tel: 08-31 44 40 | E-post: info@garderoben.se | Butik: Tegnérsgatan 20, Stockholm

AB Sporrong
varmaste
gratulationer till
Hemväret
1940-2010
70 års-jubileum

FAKTA OM HEMVÄRNET

Alla i Hemväret är med frivilligt. Personalen över mellan 4 och 13 dagar per år beroende på befattning. Uppfyller du ditt avtal får du minst 3500 kronor per år, du kan gå ur när du vill.

Hemvärens viktigaste uppgifter är att bevakा, skydda, ytövervaka samt stödja det civila samhället vid fred, kris och krig.

Hemvänsförbanden ska med mycket kort varsel kunna sättas in över hela landets yta. Med huvuddelen inom 24 timmar efter order och med tillfälligt sammansatta enheter inom 6 timmar.

2014 ska det finnas 40 bataljoner med cirka 22 000 hemvärnssoldater, varav cirka 17 000 ingår i de nationella skyddsstyrkorna.

Alla soldater tillhör någon av de 22 utbildningsgrupperna som finns utspridda över hela landet. Utbildningsgrupperna är ansvariga för övningar och utbildning.

Vill du gå med?
Gå in på hemvarnet.se eller soldat.nu. Personer som inte gjort värnplikt kan bli specialister eller gå tremåndersutbildningen GSU-Hv.

hemvarnet.se

LEDARE / RIKSHEMVARNSCHEFEN

70 års erfarenhet!

Grattis till att du är en del av jubileumsfirandet och att du nu håller Tidningen Hemvärens jubileumsnummer i din hand. Tillsammans med jubileumsboken, som jag hoppas att du beställt, ger det en fullödig bild av hemvärens 70 år.

Vårt jubileum sammanfaller med den kanske största förändringen i hemvärens historia. Vi förändrar vårt utbildningssystem, vår avtalskonstruktion och våra rekryteringsmetoder. Men vi bevarar det som är kännetecknet för en hemvärvsorganisation, spridningen över landet. Vi är inte lika många som förr men vi kommer fortfarande att finnas överallt i landet. Vi behåller också den "klassiska" frivilligheten. Det innebär att du som hemvärnssoldat satsar ditt engagemang för något som du tror på och du gör det på din fritid med ett stort mått av idealitet. Jag säger detta särskilt eftersom det ju numera också är frivilligt att gå in i Försvarsmakten, men då för att så småningom låta sig anställas i någon form.

När HEMVÄRNET bildades den 29 maj 1940 var det mitt under brinnande krig. På bara några månader hade Hemväret vuxit till nästan 90 000 man. Detta är ett tydligt tecken på den vilja att vara med och försvara landet som medborgarna gav uttryck för. Jag menar att denna vilja finns kvar även i dag. Viljan att engagera sig i vårt nuvarande förvar och göra det ur ett nationellt perspektiv. Mot denna bakgrund kan man också med fog säga att hemväret är en stor "fredsrörelse" och därfor är det passande att den 29 maj också är "International Peacekeepers Day".

Under jubileumsåret tar vi vara på möjligheten att sätta ljuset på hemvä-

I almanackan:

Våren Besöker ett antal övningar under varje helg fram till jubileet.

V.18 Landsbygdsriksdagen i Sunne

V.21 Nationellt firande och insatsövningen i Stockholm.

ets verksamhet. Genom seminarier och inte minst genom övningsverksamhet skall vi försöka att visa medborgarna vad de får för skattepengarna.

VI HAR EFTER DET att riksdagens inrikningsbeslut fattades förra året fått en mycket stabil och bra bas för vår verksamhet. Att tidigt och i olika konfliktnivåer, fred, kris och krig, kunna skydda och bevara viktiga objekt bidrar till vårt samhälles robusthet och fortbestånd. Hemväret är därmed en nationell, territoriell basplatta för vårt försvar.

En annaniktig del, och kanske den som vi utövar mest och är mest kända för, är stödet till samhället. Genom åren har hemvärnssoldater alltid ställt upp när det behövts. Jag vill påstå att detta sker nästan varje vecka i någon del av landet. Det kan vara eftersök, brandbekämpning, höga vattenflöden, fägelinfluensa eller något annat som hotar vårt land. Hemväret är alltid berett!

Roland Ekenberg
Rikshemvarnschef

En del av Sverige

Den som haft förmånen att leva i 70 år har varit med om det mesta: världskrig, social utveckling och tekniska innovationer långt bortom vår fattningsförmåga. Det här jubileumsnumret är tillägnat alla de hemvärnsoldater som passerat revy och dem som är aktiva i dag.

Under Hemvärnets första år var fienden tydlig, hotet verkligt och nära. Få svenskar kunde förträffa att det som hänt Norge, Danmark och Finland inte kunde hända oss. I dag är hoten mycket mer diffusa men precis lika verkliga. Skillnaden är att digitala attacker, terrorism, miljökatastrofer, sabotage eller olyckor som drabbar civil infrastruktur inte sker efter månader av militär upprustning och mobilisering. Det kan häcka när som helst. Fienden kan finnas mitt ibland oss.

Vädret växlar med årstiderna. Den värme som fredsuppgörelsen efter andra världskriget gav upphov till förbyttes i frost och ett långt kallt krig. Hemvärnet var förvisso bristfälligt utrustat materiellt sett men bestod av över hundratusen män och kvinnor som övade seriöst. För dem var det inte bara ett trevligt helgnöje, även om kamratskapen i förbandet alltid varit en viktig rekryteringsfaktor.

NÄR VÅREN KOM MED Berlimmurens fall och nedrustningsavtal var det många som trodde att sommaren skulle vara för evigt. Antalet soldater skars ner samtidigt som övriga Försvarsmakten minskade. Samtidigt blev Hemvärnet allt yngre

"Det enda vi lär av historien är att den upprepar sig". Oscar Wilde var ingen krigare men hans citat gäller i högsta grad militärhistoria och säkerhetspolitik.

29 maj

firar jag Hemvärnet med att bevakta insatsövningen i Stockholm och högvaksavlösningen. Vi ses där!

Vad tycker du om tidningen? Mejla oss: red@tidningen.hemvarnet.se

TIDNINGEN
HEMVÄRNET
#2 MAJ 2010
ÅRGÅNG 70

Besöksadress:
Banérgatan 62, Stockholm

Postadress:

Tidningen Hemvärnet
107 85 Stockholm
Telefon 08-788 75 00
Fax 08-664 57 90

Chefredaktör
och ansvarig utgivare:
Therese Åkerstedt
08-788 97 38
therese@akerstedt.org

Stfs ansvarig utgivare:
Lars Brink

Redaktionsassistent:
Pia-Lena Jansson
08-788 97 15
pia-lena.jansson@mil.se

Korrektur:
Daniel von Sydow

Grafisk form och layout:
Oktavilla

Prenumeration:
Helår/6 nummer: 100:-
Plusgiro: 456 177-5
Utländsprenumeration: 200:-

Alla som är med i Hemvärnet får tidningen. År det fel adress, har tidningen uteblivit eller om du inte vill ha tidningen så kontakta din utbildningsgrupp (hemvarnet.se). Personer som inte är/har varit med i Hemvärnet kontaktar redaktionsassistenten. Glöm inte att anmäl flytt till Skatteverkets folkbokföring.

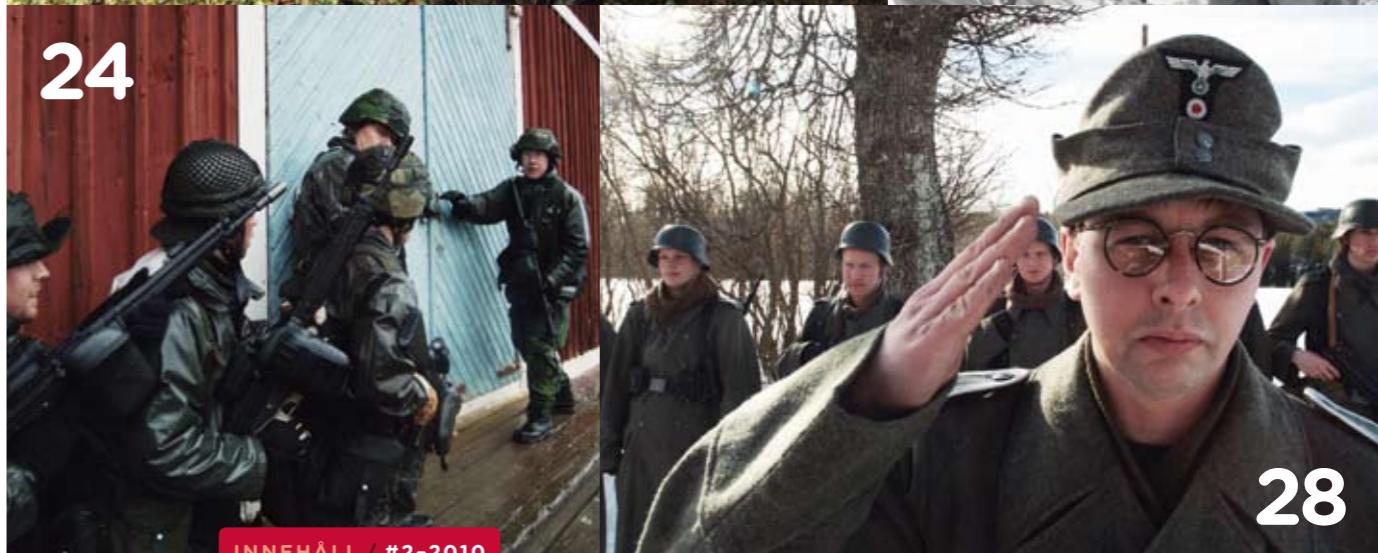
Annonsbokning:
News Factory
Patric Vedin
08-587 865 35

patric.vedin@newsfactory.se

TS-kontrollerad upplaga 2009:

30 700 exemplar

Tryck:
Sörlands
Grafiska AB

INNEHÅLL / #2-2010

Hemvärnet 70 år: Firandet 6

Så här ska jubileumsfirandet se ut i Stockholm.

Hemvärnet 70 år: 1970-talet 18

Äntligen gjorde ak 4:an debut.

Hemvärnet 70 år: 1980-talet 20

Kvinnor på frammarsch - Driftvärvet blev först.

Hemvärnet 70 år: 1990-talet 22

Fokus på insatsförsvaret.

Hemvärnet 70 år: 2000-talet 24

Förbanden blir krigsförband.

Hemvärnet 70 år: Tidningen 14

Tidningen Hemvärnet fyller 69 år.

Hemvärnet 70 år: 1960-talet 16

1960-talet blev en omvälvande tid för förbandet.

Reportage: Filmen "Gränsen" 28
Hemvärnsman agerar statister i ny film.

Hemvärnet 70 år: Kåseri 32

Anders Ehnmark som hemvärnssoldat.

Tapto 34

Korsord, 91:an och historiskt test.

RÄTTELSER FÖRRÅ NUMRET:

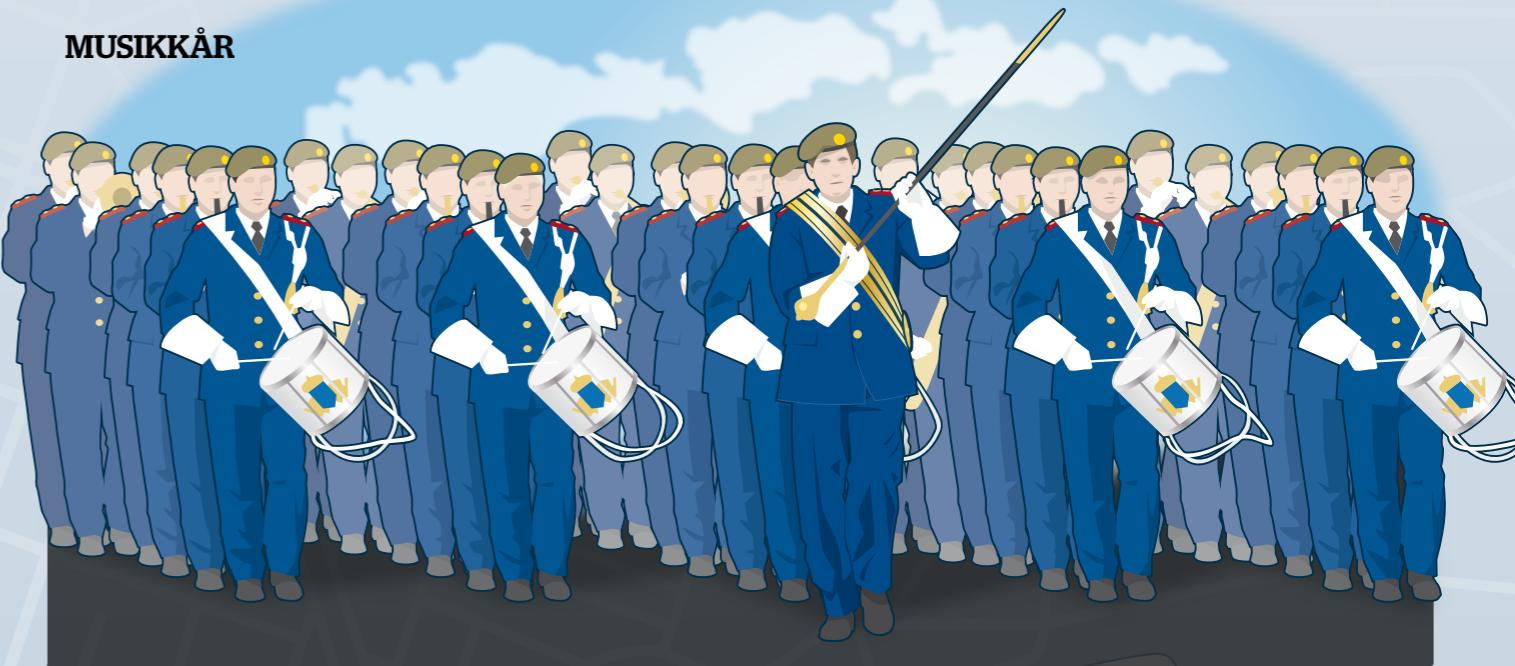
I nummer 1 av tidningen publicerades av misstag fel version av intervjun med Patrik Laestadius. Tidningen vill därför förtäliga att Patrik Laestadius har en lång erfarenhet som trupputbildare inom underhållstjänst och från skyttekompani med bevakningsuppgifter och inte i spanings- och jägartjänst som vi felaktigt uppgav. Övergången från officersgraderna till specialistofficer sker beroende på olika kompetensprofiler och arbetsuppgifter och inte som en generell övergång till förvaltningsuppgifter. Vi beklagar felaktigheterna.

Insatskompanichefen i Cold Response reportaget stavar sitt namn Kurt Scherl.

Så firas jubileumet

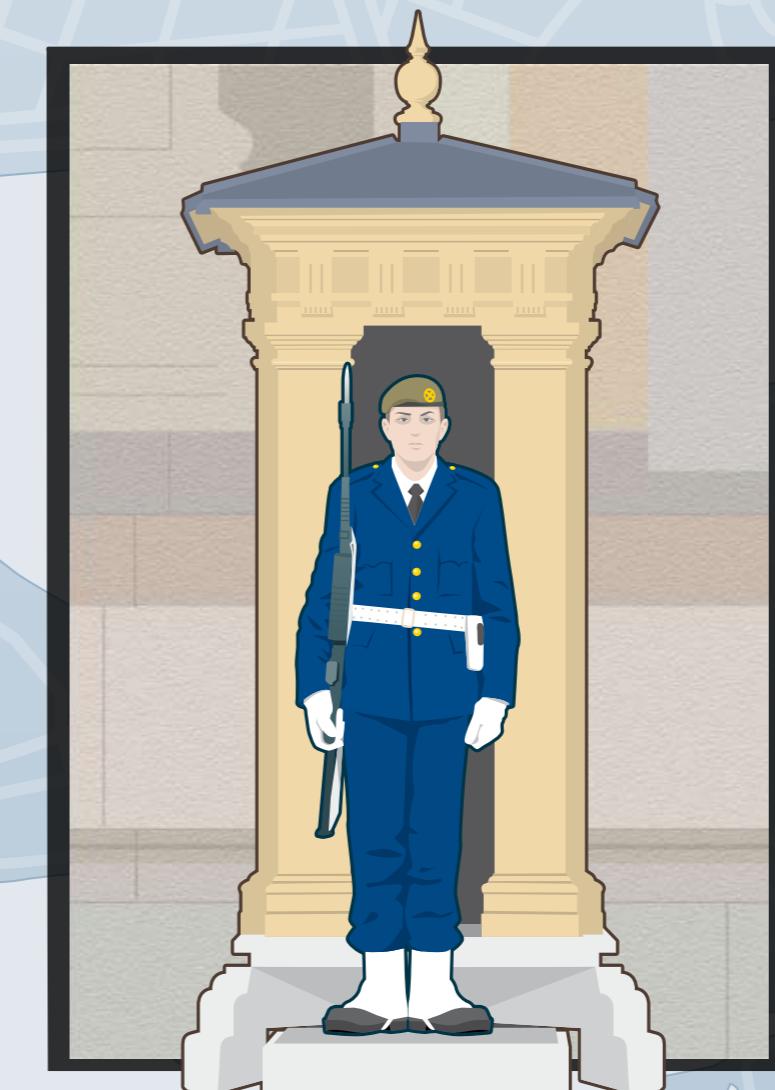

MUSIKKÅR

PROGRAM

1. Informationsmonter på Centralstationen
2. Bataljonsstab + förevisning av hemvärs-soldater i Kungsträdgården
3. Hemvänet vaktar riksdag/regering
4. Stridsbåt vid Skeppsbron
5. Kl 12.15
Vaktavlösning Kungliga slottet
Högtidstal
Fanutdelning av Hans Majestät Konungen
Utdelning av 70-årsmedalj till veteraner
6. Musikkonsert av musikkårerna
7. Kl 19.30
Middag i Stadshuset för
180 hemvärmssoldater

Inspiration från Finland

Text: Lars Brink Foto: Tidningen Hemvärens arkiv

tämningen i Sverige och Norden före och under Finlands vinterkriget 1939–1940, bidrog starkt till uppkomsten av hemvärvnet. Det sovjetiska överfallet på en liten neutral stat upplevdes som så orättvist och brutal att försvarsandan, också i Sverige, förstärktes inom alla sociala skikt. I föreningslivets form organiserade man sig i hemvärn, ofta sockenvis eller inom den kyrkliga församlingen. För att undgå olagligheten att bilda väpnade kårer blev landstorms- och skytteföreningar de formella ramarna för de nya hemvärvsförbanden.

När sedan det nazityska överfallet på Danmark och Norge inleddes den 9 april 1940 förstärktes försvarsandan ytterligare. Hemvärvnet blev ett frivilligt alternativ för alla dem som ännu inte hade inkalats eller av olika skäl var befriade från värnplikt.

STATSMAKTERNA SÄG DENNA spontana vilja till väpnat motstånd som en kraftfull po-

tential. Här såg man en möjlighet att med rätt organisation fånga upp en försvars-vilja av betydande värde i den hotfulla situationen. ÖB föreslog redan i januari 1940 regeringen att tillsätta en kommitté med uppdrag att ”avge förslag om upprättande av ett hemvärv.”

DEN 7 MARS låg betänkandet klart. På kvällen den 12 mars samlades hemvärvskommittén för ett avskedssamkväm på försvarsstabsmässen. ”Stämningen var spänd” skriver LO:s representant, Arnold Sölvén, senare i Tidningen Hemvärvet (nr 4/43), ”Det hade förljudits ... att fredsförhandlingarna i Moskva snart var slutförda. [...] I denna ödesstund upplöstes hemvärvskommittén. ... kommittén var inte mer. Men hemvärvnet var.”

En knapp månad senare hopade sig krigsmolnen från söder och väster. Och den 29 maj 1940 tog riksdagen beslut om upprättande av ett hemvärv, ingående i krigsmakten och underställt krigslagarna. Då hade lokalt organiserade hemvärn upprättas på många platser under våren.

Till det mest grundläggande för att gå ut i krig hörde att disponera ett vapen.

Det rådde vapenbrist. Cirka 75 000 gevär hade lånats ut till Finland. Privata innehav och skytteföreningarnas vapen blev ett alternativ. Efter hand kunde dock militärens vapen, mest gevär m/96, distribueras. På en del håll inköptes vapen, finansierade genom särskilda ”rusthåll” (lokalt organiserade stödföreningar).

Industrihemvärvet, knutet till någon industri, myndighet eller enskilt företag, inköpte vapen (och annan utrustning) för sina hemvärvsförband. Man var mån om att skydda verksamheten i händelse av krig eller krigsfara.

Mest känt blev Norrmalms Livsmedels AB:s industrihemvärv med bland annat en underjordisk skjutbana under Hötorget i Stockholm.

Kulspruteväret, kg, utgjorde det mest vanliga understödsvapnet inom hemvärvet. Efter hand under 1940-talet, men också senare, tilldelades således hemvärvet kulsprutegevär av olika modeller och kvaliteter.

ATT LÄRA SIG kriga med hjälp av radio-program blev ett sätt att på bredden öka hemvärvsmannens grundkunskaper i

Hemvärvnet under 1940-talet

1940

4 januari. Nora sockens hemvärvsförening bildas vid ett möte i Sagabiografens lokal i Tärnsjö.

21 januari. I samband med en övningsskjutning i Lit, i Jämtland, bildades ett hemvärv för Lits socken.

2 februari. Vid ett allmänt möte i Ellös Folkets hus, Bohuslän, bildades ett hemvärv för Morlanda socken.

2 februari. Kungl. Maj:t uppdrar åt ÖB att utföra en skyndsamt utredning rörande förutsättningarna för anordnandet av en hemvärvsorganisation.

8 februari. Den av ÖB föreslagna och av försvarsministern, Per Edvin Sköld, beslutade ”Hemvärvskommittén” samlas till sitt första sammanträde - i ett vindsrum i militärstabsbyggnaden på

Östermalmsgatan i Stockholm. **15 april.** Försvarsministern meddelar muntligt till chefen för armén och överste Gustaf Petri att regeringen beslutat att förberedelser för hemvärvets upprättande omedelbart skulle vidtas.

29 maj. Riksdagen beslutar att ett hemvärv skall organiseras. **7 november.** Lottorna inleder samarbete med hemvärvet.

18 november. Röda korset inleder samarbete med hemvärvet. **December.** En hemvärvsmusikkår sätts upp i Leksand, Dalarna.

1941
Kungl. Maj:t förordnar om hemvärvsberedskap i en hemlig order. Beredskapen varade under hela krigstiden. Under 1941 får hemvärvet sig tilldelat en ny uniform,

överdragsuniform m/41 hv, samt tilldelas hjälmar.

1942

Mars. I ett uppdrag undertecknat av bl a kronprins Gustaf Adolf, väждas om bidrag till upprättande av hemvärvets krigsskola på Vällinge. I juni bildas ”Hemvärvsfonden” med uppdrag att förvalta de insamlade medlen för Vällinge.

1943

27 juni. Hemvärvnets stridsskola, HvSS, på Vällinge invigs av kronprins Gustaf Adolf.

1945

5 januari. Hemvärvsförbundet, HBR, (bildat 1942), överlämnar en guldmedalj (Petri-medaljen) till Gustaf Petri.

1946

4 november. ”Hemvärvnets marsch”, komponerad av Helge Damberg, antages av [riks-]hemvärvschefen och hemvärvsrådet.

1947

30 juni. Ny hemvärvskungörelse. Hemvärvsrörelsen sågs som en självklar och framåtsyftande del av den svenska krigsmakten. Den

Redan vid Finska vinterkrigets utbrott i november 1939 engagerade sig professor i orientaliska språk, ledamoten av Svenska Akademien, HS Nyberg, Uppsala, i hemvärvet. Geväret lät han stå vid sängen. 1941 hade han avancerat till plutonchef. Från en vinterövning utanför Västerås (liggande närmast kameran).

FOTO: SIGRID KAHLÉ

Stockholms hemvärv var tidigt ute. Söder om staden, i Tullinge, inom nuvarande Tumba kommun, organiserade man redan i juli 1940 veckolånga kurser för blivande hemvärvsbefäl. En av instruktörerna var den värvpliktige sergeanten Raoul Wallenberg, t. v.

Den första januari 1946 utnämndes Gustaf Petri till generalmajor, men först 1948 kom hemvärvsorganisationens högsta chef att benämns rikshemvärvschef. Gustaf Petri blev under sina sju år som [riks-]hemvärvschef en inom alla folk-lager mycket omtyckt ledare.

FOTO: RAOUl WALLenberg KOMMITTÉN

1940-talets slut hade i princip alla hemvärvsmän tilldelats fältuniform m/39.

LOTTAKÄRERNA, som under krigsåren knutits till närmare de lokala hemvärvsförbanden, ingick en alltmer helig allians. Det gemensamma försvarsintresset föranledde inte sällan lokal personalunion: mannen var ortens hemvärvschef medan hustrun var lottakärschef. Och gemensamma hemvärvs- och lottagårdar var ingen ovanlighet; ibland hade man byggt dem tillsammans. ●

"Man skulle vara rustad för krig"

Andra världskriget rasade i Europa och många svenskar låg i beredskap. En av dem som inte hade tid att vänta på bildandet av ett rikshemvärv var 16-åriga **Erik Ernstsson**.

Text & foto: Therese Åkerstedt

Byn Vika strax söder om Falun. Erik Ernstsson är en av de veteraner som varit med längst i hemvärvet. 1939 startades ett lokalt hemvärv i närliggande Stora Skedvi, året innan rikshemvärvet bildades.

– Folk har sagt: "Du kan inte ha gått med 1939 för vi startade 1940". Men lokala hemvärv startade på fler platser innan dess.

Varför gick du med i Hemvärvet?

– Jag var intresserad av skytte och började skjuta som 12-åring. Jag började som avlönad markör och blev ansvarig för skytteklubbens vapen och ammunition.

Skytteintresset gjorde att han som 16-åring skrev på för hemvärvet.

– Det var stort att som 16-åring vara båst på att skjuta i förbandet. Man fick en armbindel med ett stort H på, ett gevär samt 10 patroner som bara fick användas på gruppcheffs order. Sedan fick vi grötrocken, den gråa, och ett par byxor. Man skulle vara rustad för krig. Det är en otrolig skillnad på utrustningen idag.

Vilka var det som gick med?

– Det var i huvudsak de som var intresserade av skytte och jakt, och en del som ville bidra om de eventuellt blev krig.

Vad fick ni för utbildning?

– Vi fick brev tillskickade där vi löste problem, säger han och syftar på den brevskola som HvSS hade.

– Vi sköt mycket, som materielförvaltare var jag på banan klockan åtta varje söndag och ibland till nio på kvällen. Jag

jag skulle lämna in k-pisten eftersom jag skulle ha lämnat in den när jag fyllde 70 år.

De fem sönerna har ärvt sin pappas skjutskicklighet och namnet Ernstsson har förekommit på flera ställen på tävlingarnas topplistor. Under sitt yrkesverksamma liv har Erik Ernstsson bland annat arbetat i skogen, byggt kraftverk och haft jordbruk. Utbildningen bestod av sex år i grundskola.

Värnplikten gjorde han under kriget på A4 i Östersund. Att det inte blev närlägna I 13 berodde på hans egen önskemål. Under mönstringen sade Erik att han var dålig på att gå men då fick han höra att han var en idealisk infanterist enligt läkaren. Men när han poängterade att A4 var ett bra skytteregemente blev han trots allt placerad där tillsammans med sex andra pojkar han kände.

– Jag blev gruppchef och vi hade det väldigt bra eftersom vi både fick rida och sköta pjäserna, soldaterna gjorde bara en sak. Det var en bra militärtjänst och befälen på A4 som höll på med skytte var helnykterister, säger han.

Efter värnplikten placerades han i Hälland utanför Åre.

– Jag var packtropchef och skötte hästarna. Det var sex stycken till en vagn. Vi hade sex månaders beredskapsstjänstgöring men det blev bara tre månader eftersom kriget tog slut.

Den 29 maj kan han lägga ännu en medalj till samlingen, hemvärvnets veterantecken för 70 års trogen tjänst. ●

Therese Åkerstedt

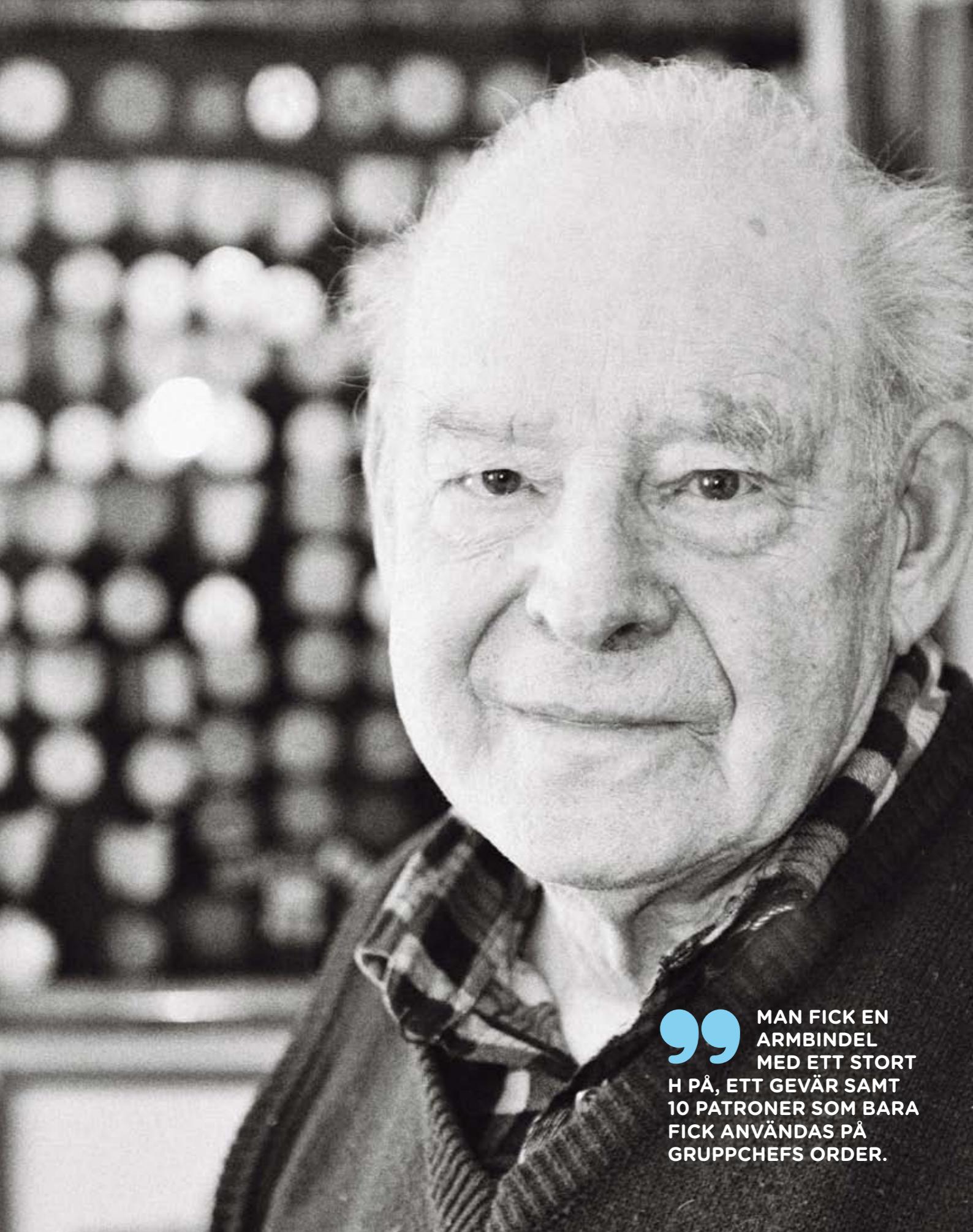
FAKTA:

Namn: Erik Ernstsson.

Ålder: 87 år.

Militär bakgrund: Gruppchef på A4 i Östersund. Hemvärvssoldat sedan 1939.

På meritlistan: SM-medaljer i gevär och k-pist i bana och fält. Mästerskapsmedaljer och SM-rekord i skytte.

99
MAN FICK EN
ARMBINDEL
MED ETT STORT
H PÅ, ETT GEVÄR SAMT
10 PATRONER SOM BARA
FICK ANVÄNDAS PÅ
GRUPPCHEFS ORDER.

Kalla kriget och femtekolonnanare

Text: Lars Brink Foto: Tidningen Hemvärens arkiv

äkerhetspolitiskt bådade inte 1950-talet för något gott. Öst och Väst skärpte tongångarna. I botten låg de två sidornas oförenliga syn på de ekonomiska och politiska sätten att organisera samhället. Socialism kontra demokrati i västerländsk mening.

Samtidigt utvecklades en militär maktbalans genom att båda sidor förfogade över massförstörelsevapen.

I Tyskland, ockuperat av de fyra segrarmakterna från andra världskriget, ställdes den ideologiska konflikten på sin spets. Och Koreakriget, med start den 25 juni 1950, blev en exponent för de globala motsättningarna.

I ETT SÄDANT STÄMNINGSLÄGE omformades den upplevda hotbilden från andra världskrigets 1940-tal till vad som skulle kunna hända om det kalla kriget blev hett. Även viljan att gå med i hemvänet förstärktes av situationen i omvärlden.

I Tidningen Hemvänet varnades för "Den femte kolonnen". Det var ett begrepp

myntat under spanska inbördeskriget 1936–39 i samband med att upprorsgeneralen Franco gick mot Madrid med fyra kolonner och räknade med att en "femte kolonn" (av fascister) skulle bekämpa den republikanska sidan inifrån, som ett slags perverterad motståndsrörelse.

Ir 6 1951 redovisade ledarsidans artikel hur femtekolonnan kan arbeta i Sverige. Från sabotage och spionage till ideologisk opinionsbildning syftande till att införa ett diktatoriskt statsskick. "Förljaktligen är det en akt av självbevarelse, både nationellt och enskilt, att se upp med femte kolonnen och beröva den möjligheterna att fullfölja sina uppgifter" slutar artikeln.

Inom denna ram, som skulle omfatta hela 1950-talet, blev ett medlemskap i hemvänet och/eller frivilligrörelsen en självklarhet för många. Bilden på nästa sida från Fjärås hemvärn i norra Halland vittnar om uppslutningen. Den är tagen vid en larmövning den 16 maj 1954. Framför hemvärnsgården har samlats bygdens hemvärnsmän, lottor, och rödakorspersonal.

Under 1950-talet sågs också hem-

Hemvänet under 1950-talet

1950

22 maj

10 år efter hemvänetts bildande: larmövning för hela landets hemvärv.

1952

29 mars

Hemvänetts silvermedalj instiftas av Centrala förtroendenämnden, CFN.

1954

23 maj

Rikshemvärnstinget förläggs till Krigsskolan Karlberg, Stockholm, där tingen genomfördes t o m år 1972.

1956

Maj

Repetitionsövningar införs för värnplichtiga krigsplacerade i hemvärvet.

1956

16 juni

"Hemvärnspatrulltävling för ungdom" genomförs på Vällinge. Året efter kallades den "Rikstävling för hemvärns- och FBU-ungdom".

MED atombomber, satelliter, fjärrstyrda robotar och rymdraketer
KAN man inte nedkämpa hemvärnsgrupper!

Utsnitt från en värningsaffisch 1957. Hoten hade anpassats till tiden men hemvärnsgruppen stod intakt.

Ur Hemvärnsmannen i fält, 1956. Hemvärnsmannen sågs och erkändes som vilken infanterist som helst, även om utrustningen släpade efter.

hotbilden, grundad i kalla krigets svarta moln, svävade över 1950-talets storpolitik, anpassade sig människan, då som nu, till att se världen som den är.

Andra världskrigets mer påtagliga hotbilder gav sannolikt mer direkta impulser för att gå med i hemvänet, medan det också fanns andra orsaker för enrolling under efterkrigstiden.

MILITÄRLIVET som sådant, med inslag av friluftsliv, skytte och – vid denna tid – manlig eller kvinnlig kamratskap, sågs av många som ett trevligt inslag i fritidslivet. Krigsförbandet hemvänet eller kvinnliga bilkårer, lottakårer eller andra frivilligorganisationer lockade således med allt från fält- och skyttetävlingar till bilkorteger

och utbildningar i förplagnadskonst; eller kanske kunskaper i sjömanskap via Sjövärnskåren.

DEN KANSKE I MÅNGENS ögon lättssamma synen på nöjet att vara försvarsengagerad, hindrade inte medlemsorganet Hemvänet att informera om krigiska ting. I ett prenumerationsblad 1952 lockar man bland annat med kommande artiklar från kalla krigets fronter i när och fjärran samt med den svenska hembygdens aktuella försvarsproblem.

Vi bör notera att tidningen då ännu gavs ut av Centralkommittén Folk och Försvar (i samråd med hemvärnsstabben) och att prenumerationen kostade 5 kr per år. Den svenska hembygdens försvars-

tidskrift var tidningens undertitel. Den inom hemvänet välkände officeren och veteranen från kriget Finland-Sovjetunionen, Rickard Nilsson, skrev fortlöpande artiklar om taktik och stridsteknik. Erfarenheterna från Finland kom väl till pass.

I EN LEDARARTIKEL 1953 diskuteras, relativt framsynt med hänsyn till den dåtida kvinnosynen, bästa sättet att inordna och kunna utnyttja den kompetens och den försvarsvilja som de facto fanns bland kvinnor.

Annu var det långt till kvinnlig värnplicht, kvinnors rätt till militär yrkeskarriär och till stridande befattningar. Men det fanns i varje fall en viss nyfikenhet på sådant i 1950-talets militärsamhälle. ●

Soldaternas egen tidning

Text: Therese Åkerstedt

nder 69 av de 70 åren har Tidningen Hemvärvnet bevakat hemvärvnet. Den 2 januari 1941 kom det första numret av tidningen "Hemvärvnet". Den gavs ut som en redaktionellt fristående bilaga till tidningen "Folk och Försvar". Redaktionen skriver i inledningen om tidningens syfte.

"Hemvärvnet är i första hand avsett att vara ett föreningsband mellan det svenska hemvärvnets män. Den skall vara deras eget organ, i vilket de kunna dryfta aktuella och annars betydelsefulla frågor med varandra."

Överste Gustav Petri skriver i sin ledare "Vår tidning" följande i nummer 1:

"För en organisation med så stark decentralisering som hemvärvnet är en tidning oumbärlig. Under förutsättning att tidningen vinner allmän spridning bland hemvärvnsmännen kommer den helt visst att motsvara de stora förväntningar, vilka man i startögonblicket har rätt att hysa."

Tidningens viktigaste uppgift var att verka mot "hemvärvnsmannens danande till soldat i ordets bästa bemärkelse". Det gjordes med hjälp av artiklar av fackmän som behandlade taktik, teknik eller organisation. Dessutom skildrade man i detalj i en artikel per nummer hur man bäst ordnar en specifik hemvärvnsövning. Till sin hjälp hade de informativa teckningar.

Från början betalade soldaterna själva för en prenumeration, från 1990 blir tidningen gratis till all personal i hemvärvnet. Under åren har namnet ändrats från "Hemvärvnet", "Tidskriften Hemvärvnet" till "Tidningen Hemvärvnet" (Hemvärvnet). Tidning för hemvärvnet och de nationella

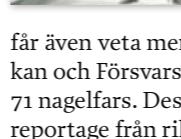
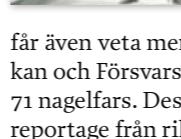
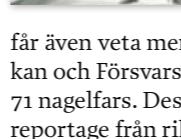
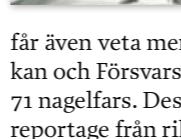
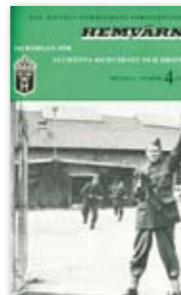
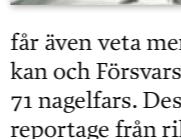
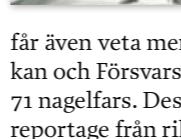
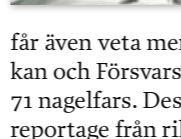
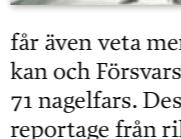
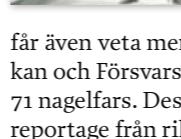
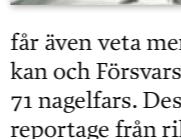
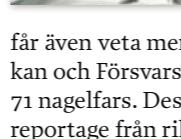
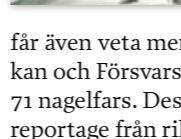
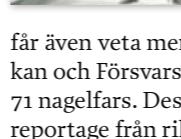
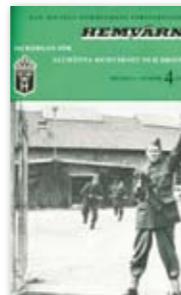
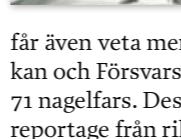
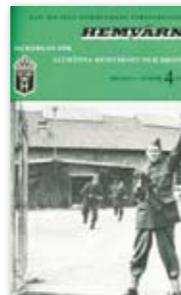
skyddsstyrkorna). Utgivare har under åren skifrat mellan Tidskriften Hemvärvnets stiftelse, Hemvärvnets Centrala Förtroendenämnd och slutligen Rikshemvärvnsrådet 1994.

Tidningen ägs och ges ut av hemvärvnets medinflytandeorganisation genom rikshemvärvnsrådet. Det är den största oberoende tidningen om försvarsfrågor och går ut till alla hemvärvnsoldater, där personal från de frivilliga försvarsorganisationerna ingår. Den går även ut till viss personal i Försvarsmakten samt andra opinionsbildare och beslutsfattare som arbetar med försvarsfrågor.

Tidningen ska ha hög trovärdighet i mottagarens ögon, genom att även rapportera om problem och de skilda åsikter som finns i hemvärvnet.

1946 I nummer fyra kan man läsa om planerna om att bilda "Hjemmeværet" i Norge och hur det är tänkt att organiseras. I en artikel beklagar man sig över att skytteintresset i hemvärvnet "sjunkit på ett lika anmärkningsvärt som beklagligt sätt". Under 1945 var antalet hemvärvnsmän som var aktiva skytteföreningsmedlemmar 37 077, en stor minskning från rekordnötingen 50 200 år 1940. "Varje hemvärvnsman aktiv skytt" är parollen. Dessutom skildras "nakna fakta" om atombombens verkan och troliga användning i krig på nästan fyra sidor.

1951 I nummer 6 "Halt vem där" får soldaterna lära sig skilja på vanliga turister och spioner, och får handfastas tips hur man ingriper och samtalar

Finlandsveteran utvecklar HvSS

Text: Lars Brink Foto: Tidningen Hemvärnets arkiv

hemvärnsgrupp vid den viktiga bron var kanske kriget förlorat från början.

I civilsamhällets omvandling till en mer frigjord och individcentrerad grundsyn, bottnad i längre utbildning för nya grupper och att världen öppnade sig för nya sociala skikt, gällde det att omvandla också de militära strukturerna. Chefen blev uttryckligen mer av ledare, annars riskerade han att få kriga ensam i ett skarpt läge.

ÄVEN HEMVÄRNET omformades således i den nya tiden. Samtidigt kom kraven underifrån, inte minst vad gäller uniformsfrågan. I den interna debatten kanske det främst handlade om att få en representativ permissionsuniform. Men det handlade också om att parallellt med den övriga krigsmakten få bära ändamåls-enliga fältuniformer.

Den omsydda m/39 till m/39–58 liksom den nysydda m/58 började tilldelas hemvärnet från 1964. Från samma år kunde också hemvärnsbefälet erhålla m/60 för särskilda ändamål. Från 1966 kunde också varje hemvärnsman på egen bekostnad införskaffa m/60.

I och med de nya uniformerna försvann också alla skillnader vad gäller utseendet

på grad- och förbandsbeteckningar. Hemvärnspersonalen kunde uppträda på stan i samma glans som övrig militär.

ÄVEN I FÄLT SKULLE jämbördigheten växa. Automatvapen, främst kulsprutepistol m/45, var ingen ovanlig syn i ett hemvärnsförband. Eldkraften ökade på individnivå, men vad gäller understöd var man mycket underlägsen ett genomsnittligt infanteriförband. Liknande brister förekom, dessvärre långt i i vår tid, särskilt vad gäller sambandsmateriel.

Annu växte antalet hemvärngårdar. Omkring 700 gårdar fanns i bruk i Sverige under 1960-talet. Att underhålla ett hus ideellt kräver dock sina kvinnor och män. Och med båda parter som yrkesarbetande i en familj skulle det snart komma en tid när tiden blev en bristvara även för hemvärnspersonal.

Hemvärnets stridskola har haft förmånen att från starten 1943 ledas av erfarna och skickliga skolchefer. 1963 togs tjänsten över av en av de mest krigserfarna svenska officerarna, dåvarande majoren Orvar Nilsson. Genom hans omfattande

stridserfarenheter från de finsk-ryska krigen 1939–1944 liksom från Koreakriget i början av 1950-talet (då han var med som instruktör för en etiopisk FN-bataljon) kunde utbildningen av hemvärnsman alltid grundas på verklig strid.

TUSENTALS ELEVER VID Hemvärnets stridskola, HvSS, har vittnat om den stämning som rådde i skolans hörsal under skolchefens timme, när Orvar Nilsson berättade om striderna vid "Svirfronten" och på Karelska näset – om hur den finländska stridstekniken mycket väl kunde överföras till det svenska hemvärnets taktik,

Vi låter chefen för HvSS, 1963–74, Orvar Nilsson få representera hemvärnsbefälets rätt att bär den nya uniform m/60 från och med 1964.

- Vapenmakt utan föregående varning tillgrips:
61. För självförsvar.
 62. Mot främmande militär avdelning (enskilda krigsmän) som i fientlig avsikt överskrider landgräns till svenskt territorium eller landsätts från fartyg eller flygplan.
- Exempel på handlingar då fientlig avsikt föreligger:
- a) då avdelning (enskild krigsman) öppnar eld mot svenskt territorium från plats utanför svenskt territorium,
 - b) då avdelning (enskild krigsman) öppnar eld inom svenskt territorium,
 - c) då hinder röjs eller forceras på svenskt territorium,

Ur 1967 års upplaga av broschyren IKFN Mark. "Instruktion för krigsmakten vid hävdande av riks oberoende under fredstillstånd..."

idningen Hemvärnet nr 5–6 1960 gavs ut i form av en festskrift. Det tjugoåriga hemvärnet kunde se tillbaka på en ungdomstid med början i födslovåndor och med brist på allt, från vapen till uniformer, men med en genom åren långsamt ökande kompetens vad gäller stridsteknik och taktik. Och andan fanns kvar, den hade fått nya motiv, men den grundläggande drivkraften, att försvara den svenska demokratin, var orubblig. Även om det i festskriften förekom åtskilligt i backspegeln var blicken riktad framåt.

VID TJUGO ÅR VAR man nästan myndig 1960. Den övriga krigsmakten såg kanske i något fall med ett överlägset leende på de grå männen med sina gevär och kappor, stående vid mobiliseringsförråd och brofästen. Men samtidigt visste man att utan en väpnad soldat från timme ett vid förrådet och utan en sprängkunnig

Hemvärnet under 1960-talet

1965

Uniform m/58 eller den omsydda m/39–58 börjar tillföras hemvärnet. Viss personal, t ex befäl och personal med representationsplikte, får använda m/60 i tillämpliga sammanhang.

1967

Hemvärnspersonal deltar för första gången i Nijmegenmarschen.

1 oktober Hemvärnsman tillåts att på egen bekostnad montera fastställt pistolgrepp på gevär m/96.

FOTO: KARLSTADS FO

Omkring 700 hemvärngårdar fanns i bruk under 1960-talet. Här hemvärngården i Kristinehamn, Värmland.

1969

17 maj Första kvinnan går högvakten, flygeln Gunilla Melchersson i Hemvärnets musikkår Trollhättan. En förutsättning var att hon var medlem i en frivillig försvarsorganisation.

med bakhåll, eldöverfall och precisions-skjutning.

Det rationaliserande 1960-talets urbanisering kunde märkas i rekryteringen till hemvärnet. Under 1940-talet förelagd en i det närmaste identisk representation mellan hemvärnet och samhället i stort vad gäller bakgrund i yrken och näringar.

DET PARADOXALA SOM skedde under 1960-talet var att medan landsbygden kontinuerligt avfolkades så ökade dess totala andel av hemvärnets personal. Det var inte lika självklart i det nya hemkvart

teret som i den gamla hembyn att gå med i hemvärnet.

Samtidigt uppkom den välbekanta "ungdomsrevolten" med början 1968, varvid det uppstod en diskussion om vad krigsmakten sysslade med. De militära chefsutbildningarna fångade dock snabbt upp de nya signalerna, varvid resultatet blev en påtagligt moderniserad ledarskapsutveckling inom krigsmakten. Snart låg man i täten. Dock kunde det märkas en viss svårighet att rekrytera lika många ungdomar som tidigare till hemvärnets ungdomsverksamhet. 1960-talet var på många sätt en omvälvande tid för det svenska hemvärnet. ●

Äntigen gjorde ak 4:an debut

Text: Lars Brink Foto: Tidningen Hemvärnets arkiv

tt kvinnor skulle kunna inneha stridande befattningar i ett krigsförband sågs på många håll med skepsis under 1970-talet. Dock beslutade

riksdagen 1978 att kvinnor kan anställas som yrkesbefäl i Försvarsmakten (som Krigsmakten omdöptes till 1975).

Samtidigt uppdrogs åt Chefen för armén att organisera försöksverksamhet med kvinnor i stridande befattningar inom driftvärvet. Således blev driftvärvndelen av hemvärnet först med någorlunda jämlika villkor i utövandet av krigandets konst.

I TAKT MED ARMÉNS allmänna utveckling och ökade eldkraft fanns risk att hemvärnsförbanden släpade efter. Diskussionerna gick således höga inom och utom hemvärnet om hur lång tid det skall ta innan hemvärnet blev jämbördigt med övriga arméförband, i varje fall lokalförvarsförbanden.

Kulsprutegevären betraktades – äntingen – som alltför omoderna, varför de på många håll ersattes med kulspruta m/42. På andra håll började automatkarbiner, ak 4, att tillföras. Pansarkott m/68 blev heller ingen ovanlig syn i hemvärnet.

Genom ett generellt beslut av Rikshemvärnschefen 1975 beslöt att senast 1980 skulle det finnas minst fyra ak 4 på varje hemvärnsgrupp. Och den tunga ksp m/42 började ersättas med den moderna ksp m/58, som för övrigt vid denna tid var enhetsvapen i hela armén. Inom några år ökades således eldkraften betydligt. Samtidigt tenderade uniformeringen att släpa efter. M/59 var numera allmän inom armén och på olika sätt smögs denna gröna fältuniform också in i

hemvärnsförbanden. Särskilt befälen ordnade till sig uniformen genom kontakter vid förråd och i utbildningssammanhang. De gamla m/39, m/39-58 och m/58 upplevdes som tunga och klumpiga. Skulle man kunna värvva nya medlemmar, gärna yngre, var det en modern uniform som gällde. Förvånansvärt snabbt skedde omuniformeringen och hemvärnssoldaten i gemen kunde räta på ryggen och se sig som en modern kombatant i svenska armén.

FÖR ATT ÖKA hemvärnssoldatens status krävs bättre och mer enhetlig utbildning. 1974 och 1975 kom således moderna utbildnings- och instruktionsböcker: först Hemvärnets utbildning, HvUtB, följd av Hemvärnsgruppchef, Hvgrpch. Den första ersatte en utgåva som hade funnits sedan 1956.

De högre kraven medförde att HvSS fick en alltmer betydelsefull roll som utbildningsplattform, men också som institution för utveckling av hemvärnets ledarskap och taktik.

Genomgången utbildning vid HvSS (eller för den del, annan kvalificerad militär chefsutbildning) blev i varje fall för de högre befattningarna ett grundkrav för befälsförordnande.

TRADITIONEN FRÅN 1940-talets utnämningar av chefer, med enbart ett gott anseende och god social position i hembygden som merit, hade mönstrats ut. Dock bör noteras att en förtroendefull förankring i ett hemvärnsområde, som kompaniet i regel ännu benämndes, var av stor

vikt för hemvärnsförbandets möjligheter att såväl verka som förnya sig genom lokal rekrytering.

VID HVSS UPPSTOD DET samtidigt en märkbar efterfrågan bland yrkesofficerare att periodvis få tjänstgöra vid skolan som lärare och instruktör. 1970-talets värnpliktiga var väl inte alltid så där särskilt intresserade av det man lite nedlåtande kallade "lumpen". 70-talsandans, främst inom ungdomsleden, men kritiska eller i varje fall skeptiska inställning till militärlivet gjorde sitt till. Att få arbete med frivilliga elever på HvSS blev en lisa för själ och en stimulans i yrkeslivet.

1970-talets hemvärn utbildades och organiserades i allt högre grad för de direkta krigsuppgifter som definierades i den lokala krigsplanaläggningen. Men det blev en lång process att uppehålla intresset hos den enskilde hemvärnssoldaten samtidigt som begreppet "hembygdens försvar" vidgades till kanske hela eller delar av det egna landskapet eller hemstaden. Det trygga i att känna varje vägkrök och gatuhörn började att överföras till en trygghet i det egna förbandet, oberoende var det var och är verksamt.

Därmed är vi inne i den moderna tiden. En tid där mäniskor med mycket olika bakgrund i platser och kulturer frivilligt ingår i en omdaningsprocess, grundad i gemensamma utbildningar och övningar. Och där resultaten inte sällan blir över hoven goda; att inom ramen för en uniformerad tillvaro få utveckla kamratskap och samtidigt bli nyfiken på och bekant med kamrater från till exempel det gamla Jugoslavien eller Polen. Många ser denna nya gemenskap som ett privilegium – med rätta.

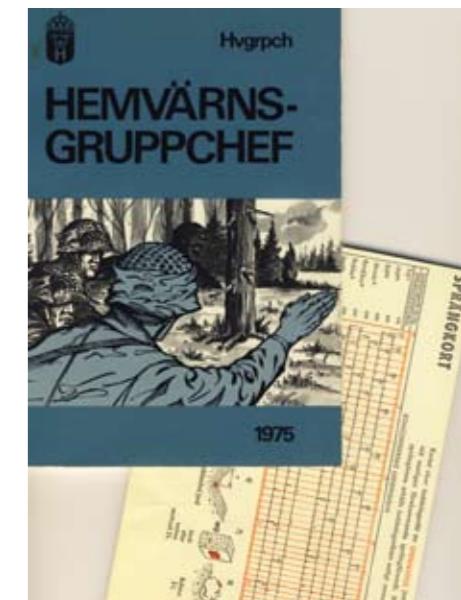
I takt med invandringen till Sverige under 1970-talet tillfördes också hemvärnet avsevärda kompetens. Här i form av en "främlingslegion" inom ramen för ett förband i Göteborg. Alla med utländsk bakgrund. Som vapen ser vi kulspruta m/58, kulsprutepistol m/45, mauser gevär m/96 och ak 4.

Kungligt besök på HvSS 1978.

Vapenutbildning
en framför slottet
på HvSS.

Under 1970-talet professionaliseras utbildningen. Moderna handböcker i benifikan blev lika självklart som första förbandet i höger benifika. Notera att sprängkortet alltid fanns att tillgå i bokens bakre pärmfacka. Att kunna genomföra en beordrad sprängning sägs som minikompetens.

Hemvärnet under 1970-talet

1970

Maj Hemvärnsmuseet på Vällinge planeras. Upprop i Tidningen Hemvärnet om bidrag till museet.

27 maj

Ny hemvärnskungörelse. Re-

petitionsövningarna för värnpliktiga krigsplatserade i hemvärnet upphör.

1973

Konung Carl XVI Gustaf tar för första gången emot sin högvakt. Den kom

från Broby hemvärnsområde i Skåne.

1974

Hemvärnet tilldelas två ak 4 per grupp.

1976

Petrigården och Hemvärnsmuseet på Vällinge invigs av prins Bertil.

Militärgrön T-shirt Oksydd I Högkvalitet 100% bomull.

80kr/st inkl frakt. Vid 10st 65kr/st inkl frakt.

Beställ via mr.titan@telia.com. Uppge storlek, namn, adress och mobil.

Företagsutveckling Mr TITAN 19560 Arlanda stad.

Kvinnor i driftvänet

Text: Richard Kjaergaard

hemvänet bestod fortfarande främst av äldre gentleman, kalla kriget eskalerar som värst och alla behövs i värnpliktsförsvaret. Det fanns färdiga strategiska planer på hur Sverige skulle säkras av Warszawapakten under ett eventuellt stormaktskrig. Det visar inte minst sentida historisk forskning på.

Mausern och andra äldre vapentyper finns fortfarande kvar i organisationen. Radioutrustningen är på många håll undermålig, bland annat används radio 120, en tung radio med kolstavsbatterier. Hemvärnsmännen har heller inte fått någon fullgod stridsutrustning, ett läderbälte och en väska får duga. Kompanier och bataljoner heter fortfarande områden och kretsar. Från 1983 till 1988 är Robert Lugg rikshemvärnschef, hans dotter Kristina Lugg är en välkänd poet, dramatiker och ledamot av Svenska Akademien.

UNDER BÖRJAN AV 1980-talet dyker de första kvinnliga officerarna upp i Försvarsmakten. Driftvänet var dock pionjärer på området kvinnliga soldater 1980. Dock får kvinnor antas till det allmänna hemvänet som soldater först 1989, men bara om de först genomfört militär grundutbildning.

1982 inspirerar svenska hemvänet Storbritannien att sätta upp Home Service Force. Organisationen omfattar 48 kompanier, men läggs ned efter tio år när kalla kriget tar slut. I England kan man dock fortfarande vara till dess att värnpliktsålder nås, längst tills personen fyller 20 år. ●

högre befäl. Därför anordnas 1984 den första kursen för kretshemvärnschefer (bataljonschef). Kursen genomförs genom tre separata och förlängda kursveckor om 80 timmar. Kursen inleds med en period av självstudier som skulle godkännas i ett prov vid respektive försvarsområdesstab (fo-stab). Kretschefen skall efter genomförda och godkända studier kunna representera hemvänet i fo-staben. Eleverna erhåller efter kurserna majors grad, vilket fortfarande är den högsta tjänsteställningen för frivilliga inom hemvänet.

RIKSHEMVÄRNSCHEFEN inspekterar 1986 ett av de första hemvärnsförbanden med marina uppgifter i Blekinge. Frågan om skräddarsydda förband för tjänst i skärgården behandlas första gången 1985. Förbanden har främst tre uppgifter: förstärka värnpliktsförband vid incidenter i fred, bemanna objekt och anläggningar samt ytövervaka områden i skärgården vid hemvärnslarm och förstärka och understödja reguljära marina förband efter mobilisering.

I Tidningen Hemvänet omnämns 1987 något så exotiskt som en hemvärnsman med rötter i ett utomnordiskt land. Det är José Latorre som ägnar sig åt hemvänet på fritiden. Han kom till Sverige som politisk flykting och har efterhand lärt sig att uppskatta svensk ärtsoppa och inte minst kamratskapen i hemvänet.

1988 fastslår ÖB nya bestämmelser och riktlinjer för hemvärnsungdomar. Nu måste personer som deltar i stridsutbildning ha fyllt 18 år. Det är dock tillåtet med utbildning i automatvapen från och med 17 års ålder. Antagningen till hemvärns-ungdomen kan ske under det år den sökande fyller 15 år. Medlem kan vederbörlig vara till dess att värnpliktsålder nås, längst tills personen fyller 20 år. ●

Dramatik: Ett hemvärnsområde utbildas i omhänder-tagande vid trafikolycka 1983.

Gruppchefen genomför ordergivning. Än gäller uniform m/59 och Mausergevär m/96. Medelåldern är fortfarande hög.

1980-talets slut. Hemvänet var ännu starkt lokalt förankrat. Dals-Rostocks hemvärn i Dalsland visar upp sig på en hembygdsdag. Längst t v, med hund, hemvärnschefen Claes Forsberg.

Driftvärnsmännen är beredda att försvara sin arbetsplats.

FOTO: HÅKAN SJÖSTRÖM
Foto: LASSE SJÖGREN/FÖRSVARSMAKTEN
Foto: LARS BRINK

Birgitta skrev kvinnohistoria

Debatten om kvinnors vara eller inte vara som stridande personal rasade under hela 1980-talet. Först i slutet av decenniet ansåg dåvarande ÖB att tiden var moden. Driftvänet rekryterade dock tidigt kvinnliga soldater. Birgitta Ramqvist från Hamrängefjärden utanför Gävle var en av dem.

– Jag hade redan varit med lite inofficiellt i driftvänet. Det var inte så noga med antagningar på den tiden, min uppgift var att laga mat på övningar eller agera särmarkör, det var kul. När erbjudandet kom om att gå kursen och bli fullvärdig soldat så nappade jag direkt, säger hon.

EFTER KURSEN åts en avslutningsmiddag, kurschefen höll ett tal med oväntad innebörd.

– Han sa att nu kunde vi även söka

FAKTA:

Försvarade företag: Driftvänet var en del av hemvänet och skulle försvara myndigheter och företags egna anläggningar och fick inte utan medgivande från dessa användas till andra uppgifter. Grundtanke var att nästan enbart rekrytera personer som arbetade på samhällsviktiga verk och företag. Driftvänet fanns bland annat vid SJ, Vattenfall och Postverket. Allteftersom hotbilden förändrades avvecklades verksamheten och lades definitivt ned år 2005.

FN-tjänst. En allmän förvåning utbröt bland oss elever.

Jag och en kurskamrat sökte. Till slut kom det en inkallelse till tester vid Ing 1 i Södertälje. Vi fick genomföra ett mönstringspaket. Visa att vi kunde hantera ett vapen och genomföra en fältövning. Vi fick godkänt. Jag antar att vi var rätt tuffa som vågade oss på det där men vi upplevde aldrig några trakasserier. Efter en tid kom en inkallelse till FN-tjänstgöring i Libanon, men då avböjde jag. Svåra strider rasade i landet och jag ville egentligen till Cypern, där det var lugnare, säger hon.

UNDER DE ÅR SOM driftvänet var organiserat på Birgitta Ramqvists arbetsplats deltog hon aktivt i övningar och olika tävlingar. Men redan efter ett par år lades verksamheten ned. Hon sökte sig inte vidare inom frivilligförsvaret men ser tillbaka på tiden i uniform med glädje.

– Ja, hela grejen var jättekul. Det är roligt att få reda på att vi var kvinnliga pionjärer inom Försvarsmakten också. Det var ingenting som jag reflekterade över när jag anmälde mig till driftvänet, säger hon. ● Richard Kjaergaard

Insatsförsvar i fokus

Text Richard Kjaergaard

nder 1989 sker en viktig förändring i världspolitiken. Östblocket håller på att vittra sönder, kalla kriget går mot sitt slut. Det leder till stora neddragningar inom Försvarsmakten. Hemvänet blir en allt större del av det som är vårt territoriella försvar. Ordet insats blir ett mantra.

1990 uppgick hemvärvnets totala numerär till 130 000 personer på pappret, organiserade i 177 bataljoner. Numerären sjunker dock för varje år under decenniet och 2010 räknar Hemvänet in 30 000 soldater i sina rullor. Främst är det "nollorna" som fasats ut. Sammanslagningarna sker i strävan att få bort "pappersförbanden".

ANTALET BATALJONER SJUNKER med rätta under 90-talet, ofta är kompanierna i storlek av plutoner och bataljonerna kompanier. Hemvänet får bättre utbildning och utrustning i takt med att invasionsförsvaret överges och insatsförsvaret skapas. Nu börjar man även överge uppgifter kring fasta objekt i allt större utsträckning och blir mer rörlig. Kuppförsvaret står dock fortfarande i fokus. Man inser också att förbanden behöver hundar

En dyktropp tillhörde de mer spektakulära inslagen, men hemvärvnets dykare avvecklades under 2003.

Hemvärvnsoldater ställer gärna upp som statister vid bygdespel och lokala teaterarrangemang. Här från Karl XII-spelet i Dals-Ed 1991.

för sina uppgifter och påbörjar ett försök under det tidiga 90-talet med Svenska brukshundklubben som huvudman. Den något impopulära gröna m/59 ersätts efter hand av den nya uniformen m/90.

Värnpliktskullarna blir mindre och man påbörjar direktutbildning av soldater till hemvärvnet. 1990 får all personal Tidningen Hemvänet gratis hem i brevlådan.

1991 införs skyddsvakt eller bestämmelser för skydd av samhällsviktiga anläggningar. Tidigare har bevakningstjänsten rubricerats som Vakt B. Det förs en långvarig debatt om huruvida hemvärvnets personal skall fortsätta att förvara sina vapen hemma eller ej.

Det hela resulterar i ett beslut 1995

om fortsatt hemmaförvaring. Chefen för armén beslutar om att 100 reservofficerare skall kunna ansluta sig till hemvärvnet, främst är tanken att de skall bli kretshemvärvnschefer. Sedan mitten av decenniet finns nu också FFK:s flyggrupper organiserade vid samtliga Försvarsmrådesstaber. Flygplanen blir en bra resurs att använda vid bland annat spaning och eftersök.

90-TALET PRÄGLAS AV framåtanda. Utvecklingen går snabbare än någonsin. Medelåldern sjunker för varje år och många hemvärvnsoldater gör utlands tjänst på Balkan under åren. Uppfattningen om hemvärvnet i övriga Försvarsmakten håller på att förändras. ●

Hemvänet under 1990-talet

1991

I tidningen presenteras en hemvärvnjägarpluton av två entusiasmiska plutonchefer från Norrbotten. Försöket ledde inte till någon formell organisationsform av jägare.

1992

En enkel takslående fordonsmina som liknar en grg-granat, testas vid FOA. Den består av en stridsdel och en markfixerad stålvajer. Tanken är

att utrusta hemvärvnet med vapnet. Någon tillförsel sker dock aldrig.

1994

Hemvärvnsoldater utbildas på tyngre vapensystem som lvakan och 12 cm granatkastare. Det är fo-gruppchefen i Blekinge som anser att hemvärvnet behöver understödsvapen. Någon större spridning i landet på utbildning i vapensystemen blir det inte. Hemvärvnet har

dock sedan länge haft förtroendet att bemanna fasta värvpjäser vid flygplatser och i kustområden.

1996

Meta Wonisch tar över ledningen för Luftfartsverkets driftvärn. Hon blir en av de första kvinnorna på en högre chefsbefattnings.

1997

Hemvärvnskretsar och hemvärvns-

områden byter namn till bataljoner och kompanier

1999

Ett nytt patronlägeslås för hemmaförvaring av vapen börjar tillföras under året. Säkerhetsanordningen tas fram av en uppfinnare och några hemvärvnsoldater. Låset kommer senare att få klagomål för att vissa vapen förstörts. Det uppfattas också som krångligt att använda.

Vinn en drömsemester för bara 20 kr!

Prenumerera på fem lotter per månad med ReseChansen och du får två extra lotter de första två månaderna.

Varje månad

- ❖ En dragning om högvinsten 25 000 kr
- ❖ Dragning om värdecheckar på 1 000–15 000 kr
- ❖ Vi bevakar självläkt dina lyckonummer och vinster
- ❖ Dragningslista skickas skickas ut per post och finns tillgänglig på www.lottericentralen.se

Rikslottachefen Annette Rihagen och Rikshemvärvnschefen Roland Ekenberg välkomnar din prenumeration på ReseChansen. Som prenumerant stöttar du Svenska Lottakårens och Hemvärvnets verksamheter.

Jag beställer _____ lotter per månad å 20 kr st. Porto tillkommer med 10:- per månad vid beställning av 1-4 st lotter. Vid köp av 5 eller fler lotter bjuda lotteriet på denna kostnad.

- Jag önskar prenumerera som autogirokund och fyller i namn, adress, personnummer, clearingnummer, kontonummer och min namnteckning.
- Jag önskar prenumerera som fakturakund och fyller i namn och adress.

Efternamn

Förnamn

Adress

Postnummer Ort

Telefon (dagtid)

E-post

Personnummer

Kontonummer inkl. clearingnummer, personkonto eller bankkonto

Namnteckning

Datum / ort

Jag har tagit del av reglerna för autogiro

Medgivande vid autogiro Jag medger att uttag görs från angivet konto för överföring till Lottericentralen/ReseChansen den sista banklagen varje månad. Banken är inte skyldig att pröva behörigheten av begärda uttag. Redovisningen sker via kontotdrag som normalt gäller kontot. Jag förbinder mig att ha tillräckligt belopp tillgängligt på kontot på angiven betalningsdagen. Om täckning saknas har banken rätt att stoppa uttaget. Lottericentralen svarar för att betalningarna är korrekt. Om jag inte medger uttag ska jag senast den 15:e aktuellt månaden underrätta Lottericentralen. Detta medgivande gäller tillsvidare. Autogirogift på 1,80 kr tillkommer per månad. **Skydda mot obehörig läsning! Lägg talongen i ett kuvert och skicka in till FRISVAR Reselotteriet-ReseChansen, 141 20 Huddinge.**

Mottagaren betalar portot

**RESELOTTERIET
RESECHANSEN**

Svarsport
Kundnr 110 025 212
141 20 HUDDINGE

Bataljonerna blir krigsförband

Text: Richard Kjaergaard Foto: Therese Åkerstedt

och med millennieskiftet 2000 fyllde hemvänet 60 år. Några debattörer i tidningen vill byta ut namnet till Skyddsgardet. Kanske inspirerar artikelförfattaren senare till namnet "Hemvänet och de nationella skyddsstyrkorna"?

Om en förändring kunde skönjas under 1990-talet inom hemvänet, så var det inget mot vad som väntade. Regementen lades ned. Vissa truppslag decimerades till enbart en utbildningsort. Kvar blev hemvänet. 2010 blev också slutet på värnpliktsförsvaret.

NU OMFORMAS ORGANISATIONEN till en kärna av små, vassa och välträna förförband med inriktning på internationell tjänstgöring. Hemvänet blev också mindre under 2000-talet, till slut 60 bataljoner. Insatssoldaterna som ingår i de nationella skyddsstyrkorna, får liksom övriga soldater mer kvalificerade övningar.

Materiellet blev ständigt bättre. Från att ha drömt om en stridssele i början av 90-talet kunde nu hemvärnssoldaten

Svenska hemvärnssoldater under gruppfäältävla i Danmark, samarbetet mellan de nordiska ländernas hemvärn utökas och ger viktiga erfarenheter.

kvittera ut en lika modern utrustning som kollegerna i övriga Försvarsmakten. Hela Hemvänet marscherade i det nya millenniet med uniformssystem m/90. Militärdistrikten läggs ned, tidigare har de haft hemvänet som en av sina huvuduppgifter, nu läggs ansvaret på de regementen som finns kvar.

Efter livliga diskussioner tillsätter rikshemvärnstinget en hemvärnsom-

budsman med uppgift att bli fotfolkets röst på rikshemvärnsavdelningen. Mats Jonsson från Sundsvall tillträder tjänsten den 15 februari 2006.

ÅRET 2004 BLIR EN riktig vändpunkt. Hemvärnsförbanden klassas nu som typförförband och riktiga krigsförband. Det innebär att man nu får ta del av Försvarsmaktens kaka vad gäller det försörjnings-system som finns. Tidigare har man fått äska materiel på olika håll och ärva gammal. Hemvänet blir rörligt på ett helt annat sätt i och med att terrängbilar och stridsbåtar tillförs.

Under 2008 stöttar hemvänet de svenska kommunernas räddningstjänster med 77 000 insatsimmar. När årtiondet lider mot sitt slut innefattar hemvänet cirka 30 500 män och kvinnor. Tjänstgöringsformer och ersättningar reformeras. KFÖ-veckor eller "hemvärnsvecka" införs, något som påminner om invasionsförsvars repetitionsövningar. Tanken är att lättare kunna samla förbanden i sin helhet för att öva vid ett tillfälle under året. ●

Hemvänet under 2000-talet

2000

Över 7 000 hemvärnssoldater tilldelas det nya vapenlåset under året.

2002

Hemvänet får sin basker. En symbol som varit omstridd länge. En ljusbrun variant med det försvarsmaktsgemensamma märket fastställs. Tidigare har bara vissa förband tilldelats huvudplagget.

2004

ÖB beslutar om att hemvänet skall tilldelas stridsbåt 90 på försök under två år. Totalt rör det sig om sju båtar. Hemvänet sjötransporter har tidigare baserats på 200-båtar, äldre landstigningsbåtar med en betydligt lägre marschhastighet.

2005

Hemvänet gör stora samhälls-

stödjande insatser vid stormen Gudrun som härjar i södra Sverige. Katastrofen är den största i sitt slag sedan 1969.

2006

Vissa befattningar som hundförare, flygförare och ordonnans får pistol m/88, Glock, som personligt vapen. Svenska hemvärnssoldater deltar för första gången i en större interna-

tionell övning, Cold respons i Norge. GSU-soldater rycker in Falun och på Gotland.

2007

KFÖ-veckor testar på fyra platser i landet. Huvudmannaskap införs för de frivilliga försvarsorganisationerna vilket innebär att de specialiseringar sig på ett eller flera sakområden.

Inte bara strid

De frivilliga försvarsorganisationerna har alltid varit en viktig del av hemvänet. Några har varit med sedan 1940 och i dag står de för 25 procent av all personal.

Text & foto: Therese Åkerstedt

Svenska Lottakåren

Lottorna har varit med från startåret, i början som sjukvårdsförlor, koklottor med gruppchefer, materielottor och expeditionsförlor. I dag arbetar de med fältkockstjänst och stabstjänst, underrättelsetjänst, bevakningstjänst och uppgifter inom hemvärnsunderrättelsekompaniet.

Frivilliga Flygkåren

FFK skapades 1961 men det var först 1991 som man beslöt att påbörja försöksverksamhet för att införa hemvärnsflyg. I dag finns flyggrupper spridda över hela landet med gruppchef, piloter och flygmekaniker samt i underrättelsekompanierna en befattning motsvarande flygtroppchef.

Försvarets Personal-tjänstförbund

Förbundet utbildar pastorer och präster till befattningen bataljonspastor.

Sveriges Bilkårens Riksförbund

Bilkåren bildades 1942 under namnet Sveriges Kvinnliga Bilkårens Riksförbund. Syftet var att ersätta manliga förare som inkallats till militärtjänst. Från början var organisationen bara öppen för kvinnor men från 2009 tillåts även män. I dag utbildar man fordonsförare, transportgruppchef och underhållsbefäl.

Svenska Röda Korset

SRK grundades redan 1863 och samma år som hemvänet bildades tog man på sig ansvaret för sjukvården i förbandet. Syftet var att ge krigssjukvård omedelbart bakom stridslinjerna. Dagens sjukvårdare leds av en sjukvårdsgruppchef och ett sjukvårdsbefäl.

Frivilliga Radioorganisationen

FRO bildades 1946 för att ge värnpliktiga signalister kompletterande utbildning och träning i militär signalkodning. De bidrar med sambandsbefäl, sambandsgruppchefer och signalister samt sambands-/datamekaniker.

Svenska Brukshundklubben

SBK utbildar hundar och förare åt Försvarsmakten, varav de flesta tillhör hemvänet. Förutom hundekipage rekryterar och tillsätter man även hundtjänstbefäl och hundtjänststruktörer.

FMCK grundades 1929 och blev godkänd som frivillig försvarsorganisation 1939. I deras uppdrag ingår att rekrytera och utbilda motorcykelordonnanser.

Sjövärnskårenas Riksförbund

Sjövärnskåren hjälper till att nyutbilda och kompletteringsutbilda personalen i hemvärnsförband med marina uppgifter. 2001 blev de en avtalsorganisation med ansvar för båtbesättningar, navigationsbefäl och transportbefäl i bataljons- och kompanistaber.

Hundekipage från SBK under framryckning till ett objekt.

Ordonnanserna från FMCK ska kunna köra oavsett väderlek eller tid på dygnet.

Bandvagnarna och de övriga fordonen körs av förare från Bilkåren.

Signalist från FRO tillsammans med en stabsassistent från lottorna.

Pilot ur FFK gör planet redo för start.

Tyska soldater skjuter ned en av de svenska som gätt in i Norge för att leta efter plutonchefens bror. Observera Edelweissen, Gebirgsjägerdivisionens märke, till vänster på lastbilen. I början av kriget befann sig tyska elitförband i Norge, för att avlösas av vanliga förband när läget blev kärvt på östfronten. Hela 300 000 tyska soldater fanns i Norge vid krigsslutet 1945.

Text: Richard Kjaergaard Foto: Lars-Eric Sundin och Richard Kjaergaard

På gränsen till sanningen

Under fem mörka år var Norge ockuperat av Tyskland. Tusentals svenska män låg i beredskap under stora delar av kriget. **Krigsfilmen "Gränsen" är en spännande fiktiv historia** som utspelar sig i Värmland.

i åker på smala vägar djupt in i de nordvämländska skogarna. Det är en trakt som genom åren har omgärdats av mycket mystik.

För 300 år sedan slog sig skogsförnar ned här. Det sägs att några av dem var trollkunniga.

I området förberedde sig svenskarna 1941 på att möta en tysk invasion.

Byn Brattfors utanför Torsby. Filmteamet med statisterna från hemvänet ökar antalet människor under dagtid med 300 procent på den lilla orten. Jonny Steen är producent för filmen. Han är även mannen bakom ett flertal filmer som visats på de svenska biograferna. Det är ingen slump att teamet valt att spela in just här.

- JAG HAR VÄXT UPP i det där huset. Min fars berättelser från beredskaps tiden gav mig idén till filmen. Anledningen till att jag kontaktade hemvänet var att när man väljer ut statister så vill man att de skall besitta kunskaper i ämnet som rör filmen. Det skall se trovärdigt ut. Jag måste säga att de är de smidigaste statisterna jag haft att göra med. Det finns en naturlig orderstruktur, precis som inom

Kamerateamet under filmning.

Statisterna är rustade för vinterkrig.

Beredskapsdötar väntar på avtransport på tågstationen.

Statisterna ut hemvänet ställer upp i sina tyska uniformer. Deras militära kunskaper bidrar till att göra filmen mer realistisk.

filmvärlden. Säger vi att vi startar 07:00 så står de där och är beredda, säger Jonny Steen.

Filmen handlar om en svensk löjtnant som är chef för en platon med gränsbevakningsuppgifter året 1942. Av en slump hamnar även hans bror i platonen. En natt bestämmer sig brodern för att gå över gränsen tillsammans med en kamrat att för att se vad tyskarna har för sig. Ett pojkestreck som får allvarliga konsekvenser. Kärleken till sin bror förmår löjtnanten att gå in med en räddningspatrull i Norge för att undsätta de två soldaterna. På vägen utspelar sig dramatiska scener.

Heten var starka. Under början av kriget bestod den tyska styrkan i Norge av elitförband, bland annat bergsjägare och stora pansarstyrkor. Och de var många. En invasion var mycket nära förestående. Kraftsamlingen skedde i sydöstra Norge. Den svenska armén gjorde vad den kunde. Under flera år hade sittande regeringar dragit ned på försvarsbudgeten, regementen lades ned. Goda råd var dyra. Inkallade män hade sedan 1940 fått sysselsättta sig med fältarbeten och vakttjänstgöring.

– Tystnad tagning!

EN GRÖNMÅLAD TYSK LASTBIL kommer körande upp för den snöiga vägen till Brattfors. Bilen stannas av en bister och beväpnad man i svensk uniform. Han riktar sitt mausergevär mot chauffören och ropar stressat något som de tyska soldaterna inte förstår. Pang! Huvudet på föraren faller ned mot ratten. Ut hoppar en grupp bergsjägare. Efter några sekunder har de bekämpat svensken som ligger död på marken. Jan Vilagus som för dagen

På tågstationen i Torsby har man byggt upp en realistisk miljö från andra världskriget.

är tysk underofficer, annars insatsplotonchef i Karlstad, ser historiskt trovärdig ut i sina runda glasögon när han ger order till soldaterna.

– Ja, jag är ju plotonchef annars så steget till den här rollen är ju inte så avlägsen. Det är bara en annan tid och en annan armé det handlar om, säger han.

När regissören Richard Holm ger ordern: Tystnad tagning! så avstannar all aktivitet utom själva skådespelariet. Den nordvämländska naturen ger ifrån sig ett stilla sus och en rovfågel hörs i fjärran. Anders Marcusson är aktiv i andra insatsploton i Karlstad. Sedan den 16 februari har han och kamraterna pendlat mellan hemmet och norra Värmland.

– Jag har fått spela civil, svensk och tysk soldat. För några dagar sedan hjälpte vi till att bygga upp en hel autentisk

miljö inne vid tågstationen i Torsby. Det var verkligen som att förflytta sig till krigsåren. Jag är född på 80-talet, men har hört mina far- och morföräldrar berätta om den här mörka tiden. Det är viktigt att vi minns historien och lär av den, säger Anders Marcusson.

HAN FÄR MEDHÅLL AV sina hemvärnskamrater som värmer sig inne i producenten Jonny Steens barndomshem. Efter en stund får de även sällskap av de professionella skådespelarna Antti Reini och Henrik Norlén. Finländaren Antti Reini har tidigare spelat huvudrollen i filmen om Åmselemördaren, Juha Valjakkala. Han känner sig hemma i Finnskogen.

– Ja, det påminner om den finska landsbygden där jag annars bor. Både naturen och människorna. När jag har varit

ledig så har jag varit och tittat på ett par skogsfinländska rökstugor, en fantastisk miljö, säger han reflekterande.

Hemvänet kommer att dra stor nytta av statistinsatserna även på andra sätt än bara att hjälpa till att skildra vår militära historia.

Filmspelningen har också bevakats hårt av medierna. Henrik Röjeskog och Alf Englykk, kompanichefer från Älvtdals kompani, har jobbat hårt för att hemvänet skulle vara med i produktionen.

– NÄR VI FICK FÖRFRÄGAN om vi kunde skaffa statister så såg vi direkt en stor potential. Dels ger det en extra morot till våra soldater för att det hela är intressant och roligt. Vi såg också möjlighet till en extra skjuts i rekryteringen. Jag har själv varit intervjuad i ett flertal medier där

vi har nämnt hemvänet. Under inspelningen har det kommit folk självmant och anmält intresse för att gå med, säger Henrik Röjeskog.

Hur det går för de försunna soldaterna som villat bort sig bakom de fientliga linjerna kan ni se någon gång

i slutet av året. Filmen kommer ha världspremiär på biografen i Torsby. ●

99
VI MÅSTE LÄRA AV
HISTORIEN SÅ ATT SAKER
INTE ÅTERUPPREPAS

Anders Marcusson är insatssoldat från Karlstad. I filmen har han fått spela både tysk och svensk soldat.

Ett folk i vapen

Anders Ehnmark, journalist och författare, ser tillbaka på sin tid som hemvärnssoldat. Den militära gestalten ligger innesluten i samhället och framträder bara vid behov.

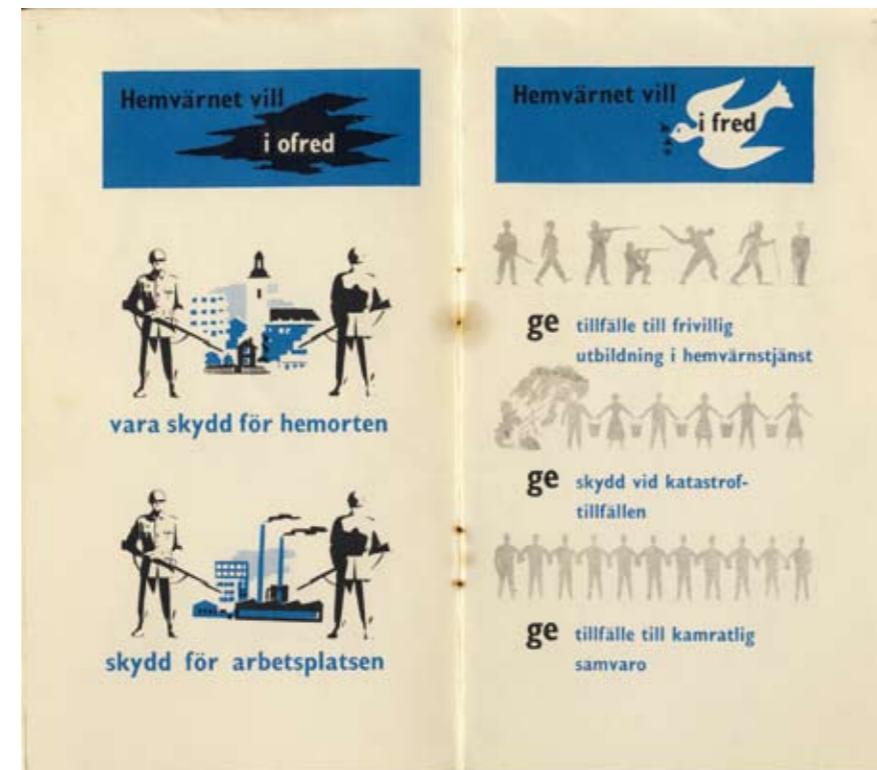
ag har kläderna i ett skåp i källaren. Uniformen i grå vadmal är nästan elegant, tycker jag nu. Eller man ser sträng ut. En vadderad skärmmössa, raggsockor, stora kängor. Den gamla ak 4:an är inlämnad. Det kändes lugnt åren då jag hade den här. Ljusgrön, nästan vacker halsduk. Ja, vad är det? Ett omklädningskåp. Skåp för ett rollbyte.

Jag går ner i källaren och klär

om till hemvärnsman. De besläktade rollerna känns i vadmalen, friskytta sa man en gång, partisan, motståndsmann eller det lilla krigets man (guerrilla). Krigets äldsta och mest lokala form, försvar av hemmet, hemvärn.

ORDET KOM I BRUK 1939, under de skynd-samma förberedelser till försvar som det finska vinterkriget utlöste, men innehållet är ju gammalt. Det ingår i den vilande federalism som kännetecknar Sverige, beroende på stora ytor och lite folk. Subsidiaritetsprincipen, att beslut ska fattas så långt ner som möjligt, var självklar på den tiden det snabbaste en befallning kunde färdas var i galopp, 10 km i timmen. Då fick häradsting och sockenstämmer sköta det löpande, men var det något de inte klarade gick man till kungs, som uttrycket lön.

På samma sätt var hemvärnet, under skilda namn, den lokala Försvarsmakten. Mobiliseringstiden kort, den tid det tar att gå ner i källaren och byta, beredskapen hög och frågorna i princip välkända. Det är angriparen som ger sig in i det okända. Hemvärnet tar itu med nästan vilka hot som helst, emedan någon annan inte brukar finnas tillgänglig. En omfattande

erfarenhet av allt möjligt ryms i dess led. Det har varit en flexibel, nästan filosofisk del av vårt försvar.

Hemvärnets särskilda stämning är denna. Det är inte ett vapenslag utan en förtätning av medborgarsamhället för vissa försvarsuppgifter. Det kan gälla storm, hagel, dumhet eller andra hot. Hemvärnet förbereder sig på alla kriser. En gång fick man lära sig hur fienden kommer dinglände i fallskärm och att man inte ska skjuta förrän han landat. En motståndsrörelse i vardande, minns jag att många tyckte efter kriget. Ett folk i vapen, sa man också. Det går tillbaka på ett ord av Verner von Heidenstam: "Väl var

han konungen, men framför honom stod konungens herre: ett folk i vapen."

Denna uthålliga struktur, som anpassat sig till så olika behov, men ändå varit oföränderlig som en gran, har de senaste åren varit utsatt för radikala omväxlingar. Först skulle hemvärnet halveras, eftersom det bedömdes som onödigt, på grund av att freden nu var inne, sedan skulle det tvärtom stärkas, eftersom händelserna i Georgien visade att så var det inte. Så är det närmare bestämt aldrig.

HEMVÄRNET HAR GÄTT stärkt ur dessa strider. Det tycks rent av ha uppstått enhet om det användbara i en så otidsenlig

militär ordning. Det otidsenliga är i själva verket det moderna, nämligen i betydelsen föränderlighet. Den militära gestalten ligger innesluten i samhället och framträder bara vid behov. Hemvärnet är på nytt en mycket praktisk grundorganisation, som inte är beredd på något särskilt, utan på allt.

I en bok om det moderna hemvärnets födelse, "När hoten var starka" 2009, framhåller Lars Brink draget av folkrörelse. Han följer hur ett gammalt politiskt arbetssätt, folkrörelsen, tar över en aktuell fråga, folkförsvar i krigstid. Allt är nytt men ekona långa. I varje nytt läge finns en gömd insikt om hur man gör, eller rättare sagt alltid gjort.

Det är en läsning jag rekommenderar. En hemvärnskurs i radio samlar 75 000 deltagare. Det är år 1940. Partisanerna övar vid Vällinge slott i Salem. Hemvärnsgården har vapen i källaren och folkbibliotek en trappa upp. Raoul Wallenberg, sergeant i hemvärnet, finslipar sina båda specialiteter, strid i bebyggelse och ilmarsch. När han i slutskeden beger sig till Ungern på sitt livs uppdrag packar han ned pistol och kängor. Kungen är tillfrågad.

Man känner lätt igen tonen. Schassarnas språk har stått sig. Jag vet inte vart schassarna själva tog vägen, de liknade den amerikanska filmens gamle sergeant i Burt Lancasters skepnad ("Härfiran till evigheten" 1953), men det språk som tog form när de gick och skrek på kaserngården står sig än i dag, fastän alla instruktörer tycks vara minst löjtnant.

I MITT MINNE säger löjtnanten från K1:

– Sparka fram ett par gubbar och checka läget!

"Checka" är nytt, men "sparka fram" har den gamla klangen. Ett ideal av verkligt snabba rörelser i den tröga massa som är armén eller ännu mer kanske hemvärnet.

Eller kustjägaren, också löjtnant, som säger:

– Jag vill ha full kvittens på antalet köttbitar som går fram och som sen kommer tillbaka.

Köttbit är en retorisk figur som jag hörde första gången på gamla Ing 1 vid Ulriksdal. Braverande osentimental ut- och inräkning av gubbar som i egenskap av "köttbitar" gestaltar det öde som väntar oss alla där ute i helvetet. Alla känner sig lite stolta över att vara köttbitar. ●

99 DET ÄR INTE ETT VAPENSLAG UTAN EN FÖRTÄTNING AV MEDBORGARSAMHÄLLET FÖR VISSA FÖRSVARSUPPGIFTER.

Anders Ehnmark

Ur Hemvärnsbladet 1943.

POSTTIDNING

Avsändare: Tidningen Hemvärvnet, 107 85 Stockholm

Fel adress? Om din tidning kommer med fel adress, uteblir eller skickas till dig, trots att du lämnat Hemvärvnet, ska du i första hand vända dig till din utbildningsgrupp för rättelse, inte till tidningens redaktion. Detta gäller ALL krigsplacerad personal, både hemvärvsmän och avtalspersonal. Glöm inte att anmäla flytt till Skatteverkets folkbokföring.

Ny bok!

”FRÅN VÄRNPLIKTIG TILL VETERAN”
boken ger soldater och anhöriga
kunskap, fakta och verktyg som gör
att deras relationer kan hålla...

Pris 360 ink moms

BESTÄLL DIREKT:

info@books-on-demand.com tel. 0498-21 33 60
www.crisos.se

crisos